

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82577,Miesowicz-Marian.html>
2022-09-30, 22:20

Mięsowicz Marian

MIĘSOWICZ Marian (21 XI 1907, Lwów – 5 IV 1992, Kraków),
fizyk, syn Jana, krawca, i Józefy Dudziak.

W 1924 ukończył Gimnazjum im. J. Hoene-Wrońskiego w Krakowie i w tymże roku został studentem matematyki i fizyki na UJ. Pierwsze badania M., pod kierunkiem K. Zakrzewskiego, dotyczyły wytwarzania mikrofal o długości fali do 2 cm. Jako jeden z pierwszych M. stosował falowody. Po ukończeniu studiów w 1930, miał zostać asystentem W. Natansona w Zakładzie Fizyki Teoretycznej UJ, ale posady tej nie objął ze względu na powołanie do służby wojskowej. Po zwolnieniu z wojska po trzech miesiącach z powodu stanu zdrowia, pracował jako nauczyciel fizyki w gimnazjum w Krakowie, ponieważ stanowisko asystenta w UJ było już zajęte.

W 1931 M. został asystentem w Katedrze Fizyki M. Jeżewskiego na ówczesnej Akad. Górniczej. Tam rozpoczął badania ciekłych kryształów. Opracował oryginalną metodę pomiaru lepkości cieczy, mianowicie wyznaczał dekrement zanikania bardzo powolnych drgań cienkiej płytki w badanej cieczy przy obecności pola magnetycznego. Odkrył w ten sposób zjawisko anizotropii lepkości ciekłych kryształów, bezskutecznie poszukiwane przez innych fizyków (*Der Einfluss des magnetischen Feldes auf die Viskosität der Flüssigkeiten in der nematischen Phase*, „Bulletin International de l'Académie des Sciences” 1936, nr 5–6, p. 228, także w „Nature” oraz „Physikalisches Zeitschrift”). Wyniki tych pionierskich badań są do dziś cytowane w monografiach poświęconych fizyce ciekłych kryształów, a tzw. Miesowicz viscosity coefficients weszły do nomenklatury fizycznej. W 1982, w 46 lat po swej publikacji, M. został zaproszony do wygłoszenia inauguracyjnego historycznego referatu na Międzynarodowej Konferencji Ciekłych Kryształów w Bangalurze (Indie).

Na podstawie wyników badań ciekłych kryształów M. habilitował się w 1938 w Akad. Górniczej. Wcześniej, w 1936 wyjechał na stypendium Funduszu Kultury Narodowej do Utrechtu, gdzie zmienił swe zainteresowania na fizykę jądrową. Zajął się konstrukcją liczników Geigera-Müllera. Po powrocie do Polski, wraz z Jeżewskim, zbudował liczniki do Polskiego Lotu Stratosferycznego „Gwiazda Polski”.

Podczas okupacji M. pracował jako nauczyciel w średniej Szkole Górniczej oraz wykładał na konspiracyjnym UJ i w Akad. Górniczej. Starał się śledzić bieżącą literaturę naukową, gdyż zamierzał zajmować się badaniami promieniowania kosmicznego. W 1946 został mianowany profesorem AGH. Przystąpił od razu do budowy aparatury do badań promieni kosmicznych na dużej głębokości. Pomiaru wykonane przy użyciu przyrządów umieszczonych w kopalni w Wieliczce przyniosły sukces: wyjaśnienie tzw. efektu Barnothy’ego – występowania zagadkowej słabo jonizującej składowej promieniowania kosmicznego na dużej głębokości. W artykule ogłoszonym w 1950 w „Physical Review” M. wraz z Leopoldem Jurkiewiczem i Jerzym Michałem Massalskim udowodnili, że jest to efekt wywołany substancjami promieniotwórczymi w otoczeniu aparatury.

Następnie M. rozwinął w Krakowie badania oddziaływań promieniowania kosmicznego metodą emulsji jądrowych. Do badań wykorzystywano klisze naświetlone w lotach balonowych na dużej wysokości. W wyniku tych badań został sformułowany tzw. model dwucentrowy oddziaływań cząstek bardzo wielkiej energii.

M. miał ogromne zasługi w organizacji życia naukowego w Polsce. Rozwijał zastosowania fizyki jądrowej w technice i geofizyce, inspirował budowę nowych detektorów, inicjował szeroką współpracę międzynarodową. Obok działalności w AGH, w której utworzył Inst. Fizyki i Techniki Jądrowej, organizował także krakowską część ówczesnego Inst. Badań Jądrowych, przekształconą potem w zakład Inst. Fizyki Jądrowej.

Za działalność i wybitne osiągnięcia M. otrzymał wiele prestiżowych wyróżnień i odznaczeń, w tym kilka nagród

państwowych oraz doktoraty honorowe AGH, UJ i UW. Był członkiem PAU i PAN, a także posłem na Sejm PRL w 1972–80. Polskie Tow. Fizyczne nadało mu godność członka honorowego oraz przyznało swe najwyższe odznaczenie: Medal Mariana Smoluchowskiego.

Śródka.

M. Mięśowicz: *Notatki autobiograficzne fizyka*, KHNiT 1987, nr 3–4; *Marian Mięśowicz – życie i dzieło 1907–1992*, red. nauk.

A. Zalewska, Kraków 2007; A. Oleś: *Marian Mięśowicz – członek honorowy PTF*, „Postępy Fizyki” 1988, t. 39, z. 2.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)